

WOORD, KLANK & BEELD

CD KLASSIEK

Pianoconcerto's
Franz Xaver Dusek

Frantisek Xaver Dusek (1731-1799) en Josefina Hambacher waren in de Praagse muziekscène op het einde van de achttiende eeuw een begrip. Dusek zelf was een begaafd pianist en componist. Zijn echtgenote Hambacher was de zangeres die Mozart eens zou hebben opgesloten, tot hij voor haar een concertaria op papier had gezet. De Duseks waren dus goed bevriend met Mozart en zorgden zelfs na diens vroege dood voor zijn kinderen. Het huis van de Duseks, villa Bertramka, is thans een museum. Benieuwd dus hoe de muziek klinkt van deze Praagse componist. Want hij heeft veel geschreven: zeker veertig symfonieën en twintig vioolkwartetten, die nu langzamerhand toegankelijk worden.

Van boerenafkomst, ontpopte de jonge Dusek zich als klaviervirtuoos die werkte voor het orkest van graaf Pachtá. Maar hij was vooral de belangrijkste componist in het achttiende-eeuwse Praag. De meeste van zijn veertig symfonieën en twintig vioolkwartetten schreef hij er trouwens

omstreeks 1765. Die kwartetten, die behoorlijk vooruitstrevend waren, dateren dus uit dezelfde tijd als die van Haydn. Duseks verbeeldingrijke symfonieën zijn gekenmerkt door elegantie en klinken heel melodius. Dat blijkt ten overvloede uit deze opname met drie, telkens driedelige, concerto's voor klavier en orkest. Zijn stijl evolueerde van laatbarok naar klassiek in de trant van Haydn. Maar tegelijk kun je goed horen dat de man op de hoogte bleef van allerlei nieuwe ontwikkelingen, onder meer in de 'elegante' richting zoals bij de Italianen (à la Baldassare Galuppi) of in de richting van de Berlijnse school, zoals beoefend door zijn landgenoot Benda of C.P.E. Bach. Praag was immers geen uithoek, maar een belangrijke stad in het Oostenrijkse rijk. En de vriendschap van een Mozart kreeg je ook niet zomaar cadeau!

Karel Kosarek speelt deze drie klavierconcerten niet op klavecimbel, maar refereert de ruime klank van een piano. Daarmee kan hij beter het duel aan met het kamerorkest van Praag. Historisch is het wel zo, dat deze muziek op klavecimbel gespeeld werd en dat met een kleine orkestbezetting. Gezien er zo weinig concerto's van Dusek opgenomen zijn, zijn we al heel blij dat we dit mogen horen. Het geeft een goede indruk van de muziekkwaliteit die er in Praag in het midden van de achttiende eeuw te horen viel. (JC)

Frantisek Xaver Dusek, Concertos for piano and orchestra, door Karel Kosarek (piano) en het Prague Chamber Orchestra, Etcetera (distributie Coda), KTC 1369, 21,15 euro.

CD KLASSIEK

Mariavespers
Monteverdi's tijdgenoten

Wanneer we vandaag de titel *Vespro della beata Vergine* zien opduiken, denken we automatisch aan Claudio Monteverdi. Hij schreef immers die prachtige Mariavespers om de post van kapelmeester aan de San Marco van Venetië binnen te rijden. Maar de cd van Konrad Junghänel met Cantus Cölln brengt muziek van tijdgenoten van de grote Venetiaanse toondichter.

De kern wordt dus gevormd door een vijftal psalmzettingen met de bijbehorende antifonen en besloten met een Magnificat. Dit kerndeel is van de hand van Virgilio Mazzocchi (1597-1646), bij leven

twintig jaar lang maestro di capella van de Giulia kapel in de Sint-Pietersbasiliek. Doorheen dit vaste stramen van de vespers werden andere mooie liturgische gezangen gevlochten. Alles bijeen een heel eerbiedwaardige, eigenlijk zelfs somptueuze vesperdienst die 'best had gekund'.

De uitvoerders kiezen voor een kleinere bezetting, wat ook de verstaanbaarheid ten goede komt. Geen groot massakoortje dus, maar een dubbel bezet vocaal ensemble van solistische kwaliteit. Dat wordt dan dubbel ondersteund door puik instrumentaalisten. Strijkers en orgel horen bij Cantus Cölln zelf, terwijl kornet en trombones ingebracht worden door het Concerto Paladino. Dit is een opname waaraan heel veel onderzoek in het archief van de capella Giulia voorafging en die een heel interessant licht werpt op de kerkelijke barokpraktijk in Rome. Gezien zoveel componisten uit de toenmalige wereld daar kwamen studeren, mag de uitstraling van die Romeinse barok niet worden onderschat. (JC)

Vespro della beata Vergine, door Cantus Cölln en Concerto Paladino onder leiding van Konrad Junghänel, harmonia mundi, HMC 902001, 19,95 euro.

BOEK GODSDIENST

Spiritueel omgaan
met depressie
Anselm Grün

De Duitse spirituele succes-auteur en monnik Anselm Grün is niet alleen thuis in de wijsheid van de monniken, maar ook in de psychologie. In zijn nieuwe boek concentreert hij zich

op wat een spirituele omgang met depressie kan zijn. Depressie is immers zowat de ziekte van onze tijd geworden en iedereen kent wel iemand die er vaak maanden door 'out' was.

Het moge klaar zijn, Anselm Grün schrijft geen therapeutische handleiding. Ook gelovigen kunnen door depressie worden getroffen, en de auteur geeft er voorbeelden van.

„Iemand die aan een depressieve aandoening lijdt, moet een beroep doen op de medische, psychiatische en psychologische hulp die goed voor hem is”, waarschuwt hij ook. Toch is de monnik ervan overtuigd dat ook spiritueel werk het genezingsproces kan ondersteunen. Daarvoor gaat hij op zoek hoe de Bijbel en ook de woestijnvaders omgaan met depressie. De genezingsverhalen bijvoorbeeld. Grün ziet overeenkomsten tussen hoe Jezus te werk ging en hoe therapeuten vandaag aan de slag gaan.

De sleutel voor alles is volgens Grün deemoed. En dat begrip moet correct worden begrepen. „Er is deemoed voor nodig om af te dalen in de afgronden van een depressie, de ziekte onder ogen te zien en de medische en psychologische hulpmiddelen te accepteren die de moderne wetenschap ons aanbiedt.” Jezus bijvoorbeeld neemt nooit eenvoudigweg de ziekte weg, Hij confronteert de mensen ermee. (EDS)

Anselm Grün, Als het leven een last is. Spirituele omgang met depressie, Lannoo, Tielt, 2009, 212 blz., 14,95 euro, 978 90 599 5141 9.

BOEK BIJBEL

Worstelen
met het Woord
Christophe Brabant
en anderen

Dit boek over de Bijbel is moeilijk, allereerst omdat de Bijbel zelf al een moeilijk boek is. Dertien christelijke en joodse theologen, de meeste van hen verbonden aan de K.U. Leuven, pakken ieder in hun eigen stijl enkele tegendraadse passages aan uit het oude Boek. Het zijn teksten waarmee je niet anders kunt dan worstelen. Neem nu Gods opdracht aan Abraham om Isaak te offeren, of de maagdelijkheid van Maria.

Worstelen met het Woord biedt weerwerk tegen de opvatting dat geloven iets is van eeuwige waarheden, en de Bijbel een soort receptenboek. Het gaat integendeel om een niet aflatende zoektocht die niet zonder hindernissen is. Creatief, prikkelend en

soms tegen de haren in strijkend. Voor snelle lezers staat er vooraan een korte samenvatting van de bijdragen. (EDS)

Christophe Brabant & Marianne Moyaert, Worstelen met het Woord. Tegendraadse Bijbellezingen, Pelckmans, Kapellen, 2009, 191 blz., 18,95 euro, ISBN 978 90 289 5562 2.

BOEK GESCHIEDENIS

Het christendom
Diarmaid MacCullogh

Goed duizend bladzijden heeft de Britse historicus MacCullogh nodig om de geschiedenis van tweeduizend jaar christendom vorm te geven. Hij is ook niet de eerste de beste, want professor kerkgeschiedenis aan de befaamde universiteit van Oxford. Eerder al, in 2003, leverde MacCullogh een turf af over de reformatie, het ontstaan van het protestantisme. De man beperkt zich niet tot louter feiten achter elkaar plaatsen, maar wil ook de zin en de onzin van de ontwikkelingen duiden.

De auteur is zelf anglicaan (en expert in de scheuring tussen Canterbury en Rome) en werd in 1987 diaken gewijd in de Church of England. Hij verzaakte evenwel aan het ambt na verklaringen over homoseksualiteit.

Het interessante aan deze nieuwe turf is dat de historicus de ontwikkelingen van de verschillende christelijke Kerken met elkaar verbindt, iets wat wij niet gewend zijn. Zo toont hij duidelijk aan hoe fundamentalisme tegelijk de kop opstak in het katholicisme en het protestantisme.

Deze brede blik is ongetwijfeld het nieuwe van dit boek. Dat er in de oudheid christenen leefden in Afrika, China en India wisten we wel, maar dit alles in één blikveld voorgeschoteld krijgen, doet je naar adem happen.

Sommige stellingen van de auteur zijn betwistbaar. Zo suggereert hij dat de triomf van het protestantisme in de periode 1700-1900 verband houdt met de opkomst van de Verenigde Staten en de missionering van Afrika, terwijl het een feit is dat de katholieke Kerk net toen wel degelijk de grootste confessie werd. Ook stelt hij dat de Eerste Wereldoorlog de doods-klok luidde voor de christenheid in Europa. Was dat wel zo?

De grote breuklijnen tonen zich,

volgens MacCullogh, waar het protestantisme staat tegenover het katholicisme of de orthodoxie. Zwakste punt van de katholieken is volgens hem hun krampachtige omgaan met seksualiteit.

Maar evengoed stelt de kerkhistoricus vast dat het nieuwe van onze tijd is dat er bondgenootschappen worden gesmeed over de grenzen van confessies heen, en dat wijlen Joannes-Paulus II bijzonder populair was bij Amerikaanse evangelicals. Wel maakte volgens MacCullogh Rome een kapitale fout door de basisgemeenschappen niet meer te ondersteunen en al te klassiek te blijven denken over ambt. Wellicht, zo vermoedt de Brit, maakt dit het de katholieken in het Zuiden lastig om te concurreren met de pinksterkerken. Scherpe inzichten, alleen is het boek uitgegeven als een soort lectionarium. Niet bepaald nachttafellectuur dus. (EDS)

Diarmaid MacCullogh, De geschiedenis van het christendom, Spectrum, Amsterdam/Antwerpen, 2009, 1088 blz., 59,95 euro, ISBN 978 90 491 0337 8.